

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

תרומות - פרק ראשון

משנת רפאל - רנא

ר' עובדיה מברטנורא

בעל קרי מהרהר בלב: ז אין תורמין לא במדה. דכתיב (שם) ונחשב לכם תרומתכם, במחשבה אתה תורם כלומר מאומד, ואי אתה תורם לא במדה ולא במשקל ולא במנין. ואף על גב דהאי קרא בתרומת מעשר הוא דכתיב, אם אינו ענין לתרומת מעשר שהרי נתנה בו תורה שיעור מעשר מן המעשר וצריך שימדוד כדי שיתן השיעור הראוי, נתנה ענין לתרומה גדולה שלא נתנה בו תורה שיעור: אבל תורם הוא את המדוד. שמודד הוא את טבלו, או מונה ושוקל את טבלו ומכניסו לתוך ביתו, וכשמפריש התרומה גדולה ממנו מפריש מאומד ולא ימדוד ולא ישקול ולא ימנה: אין תורמין בסל ובקופה שהם של מדה. שהרואה אומר במדה הוא תורם: אבל תורם הוא בהן הציין ושלישן. דכיון דאינו ממלא אותן ליכא למגור: שהציה מדה. שיש בסאה פעמים סימנין עד מקום הציה ואיכא למגור דלמא אתו לתורם במדה: ח הזיתים הנכתשים. רגילים היו לכתוש הזיתים במכתשת להוציא שמנן: תרומתו תרומה. גמורה היא מדאורייתא: ויחזור ויתורם.

משנה ז

אף על פי שחכמים קבעו שיעור להפרשת התרומה, מכל מקום אין תורמין לא במדה, ולא במשקל, ולא במנין אלא מפרישים מאומד הדעת, כשיעור שקבעו חכמים⁸. אבל תורם הוא את המדוד ואת השקול ואת המנוי - שמותר לאדם למדוד ולשקול את טבלו, וכשמפריש ממנו תרומה גדולה, מפרישה מאומד הדעת.

אין תורמין בסל ובקפה שהם של מדה שהרואה אומר 'במידה הוא תורם', אבל תורם הוא בהן - בסל או בקופה, ובלבד שימלא אותם רק הציין ושלישן. כמו כן לא יתורם בסאה - כלי המיוחד למדידת סאה, אפילו הציה, מפני שהציה מדה היינו יש בסאה סימן לחצייה, ונמצא תורם במידה:

משנה ח

אין תורמין שמן על זיתים הנכתשין - המיועדים לכתשה כדי להוציא שמנם, ולא יין על ענבים הנדרכים שדומה לתורם מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו, שאסור לכתחילה. ואם תרם - תרומתו תרומה מדאורייתא, ויחזור ויתורם מדרבנן, שלאחר שישלים את כתישת הזיתים יחזור ויפריש תרומה מהשמן שיצא מהם.

התרומה הראשונה היא מהתורה, ולכן מדמעת - אוסרת בפני עצמה - אם נפלה לתוך חולין ואין

מדרבנן, לאחר שישלים כתישת אותן הזיתים ודריכת הענבים יחזור ויוציא תרומה שנית כשיעור הצריך לשמן וליין שיצא: הראשונה מדמעת. אם נפלה לפחות ממאה חולין נעשה הכל מדומע

ביאורים והרחבות

8. נאמר (במדבר יח, כז): "ונחשב לכם תרומתכם", במחשבה אתה תורם, כלומר מאומד, ואין אתה תורם לא במדה ולא במשקל ולא במנין. ואף על גב שהפסוק מדבר בתרומת מעשר, אם אינו ענין לתרומת מעשר (שהרי נתנה בו תורה שיעור, מעשר מן המעשר, וצריך שימדוד כדי שיתן השיעור הראוי), נתנה ענין לתרומה גדולה שלא נתנה בה תורה שיעור.

ר' עובדיה מברטנורא

ואסור לזרים, וימכר הכל לכהן. דתרומה גמורה היא מדאורייתא: והייבין עליה חומש. זר האוכלה בשגגה משלם קרן וחומש, כדן כל זר האוכל תרומה: אבל לא שניה. לפי שאינה אלא מדרבנן, לפיכך אינה נאכלת עד שפירשו עליה תרומה ומעשרות ממקום אחר, דמדאורייתא היא טבל גמור. ואי קשיא מאי שנא הכא בתורם שמן על הזיתים הנכתישים דתרומתו תרומה ויחזור ויתרום, ומאי שנא לעיל גבי התורם זיתים על השמן וענבים על היין דאין תרומתו תרומה, וי"ל דהתורם זיתים על השמן איכא פסידא לכהן לפיכך אין תרומתו תרומה, אבל בתורם שמן על הזיתים הנכתישים דליכא פסידא לכהן תרומתו תרומה, אלא דרבנן הוא דגזור דיחזור ויתרום: **ט זיתים הנכבשים.** זיתים מלוחים וכבושים ביין או בחומץ כדי שיתקיימו, וחשיבי דבר שנגמרה מלאכתו, הלכך תורמין מן השמן עליהם, דדוקא שמן על זיתים העומדים להוציא שמנו, וכן יין על ענבים העומדות לידרך הוא דאסור לתרום, אבל יין על צמוקים ושמן על זיתים הנכבשים שרי, וכשהוא תורם מן השמן על הזיתים הנכבשים ומן היין על הצמוקים תורם לפי השמן הראוי שיצא מן הזיתים

בהם מאה חלקים כנגדה לבטלה, התערובת נעשית "מדומע", שאסורה לישראל ומותרת לכהנים, **וְחֵיבִין עֲלֶיהָ** ישראל האוכלה לשלם קרן **וְחֹמֶשׁ** כדן תרומה ודאי, **אָבֵל לֹא** התרומה ה**שְׁנִיָּה** שמפני שהיא מדרבנן היא בטלה ברוב, וצריך הכהן להפריש עליה מעשר ממקום אחר:

משנה ט

וְתוֹרְמִין לכתחילה **שָׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁין** במלח או בחומץ, **וַיֵּין עַל עֲנָבִים** העומדים **לְעִשׂוֹתָם צְמוּקִים** - שהואיל ואלה עומדים לאכילה, נחשבים הם כדבר שנגמרה מלאכתו. ותורם לפי השמן שראוי לצאת מהזיתים, וכן לפי היין שראוי לצאת מהענבים.

הָרִי שֶׁתָּרַם שָׁמֶן עַל זֵיתִים הָעוֹמְדִים לְאֲכִילָהּ, וְזֵיתִים עַל זֵיתִים הָעוֹמְדִים לְאֲכִילָהּ, וַיֵּין עַל עֲנָבִים הָעוֹמְדִים לְאֲכִילָהּ, וְעֲנָבִים עַל עֲנָבִים הָעוֹמְדִים לְאֲכִילָהּ, וְנִמְלֶךְ אַחֲרֵי שֶׁתָּרַם לְדַרְכָּן - אֵינוֹ צָרִיךְ לַחְזוֹר וּלְתַרּוֹם שֶׁבִשְׁעָה שֶׁתָּרַם - יָפָה תָּרַם:

משנה י

אֵין תוֹרְמִין מִדְּבַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ כגון תבואה שנמרחה כבר בכרי (שיישרו והחליקו פני הכרי בגורן) **עַל דְּבַר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ** כגון תבואה שלא נמרחה, **וְלֹא מִדְּבַר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ עַל דְּבַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ, וְלֹא מִדְּבַר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ עַל דְּבַר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ** שנאמר (במדבר יח, כז): "פִּדְגָן מִן הַגֶּרֶן וְכַמְלָאָה מִן הַיֶּקֶב", אין תורמים אלא מן הגמור על הגמור.

הנכבשים ולפי היין הראוי שיצא מן הצמוקים: אין צריך לתרום. הואיל וכי קא תרם שפיר קא תרם, שהרי באותה שעה היו עומדות לאכילה: י אין תורמים מדבר שנגמרה מלאכתו. מדבר שנתמרה בכרי: על דבר שלא נגמרה מלאכתו. שלא נתמרה בכרי, דכתיב (במדבר יח) כדגן מן